

ግንቦት 6 ቀን 2004 ዓ.ም.

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ስላሴ

አልማዉ ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፊሣ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- የኢትዮጵ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን - ነ/ፈጅ ተስፋዬ ኬርጋ ቀረበ

ተጠሪ፡- አቶ ወልደ ሚካኤል ሻንቆ - የቀረበ የለም

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የካሳ ክፍያ ክርክርን የሚመለከት ሲሆን የተጀመረው በደቡብ ብሔ/ብሔ/ህዝቦች ብሔ/ክልላዊ መንግስት በሀድያ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በተጠሪ ከሳሽነት ነው፡፡ የካሳ ክፍያ ክስን የተመለከተው ይህም ፍርድ ቤት የግራቀኙን ክርክር እና ማስረጃ በመስማት አመልካች በዘረጋው የኤሌክትሪክ መስመር ላይ እሳት በመፈጠሩ ምክንያት በተከሰተ አደጋ በተጠሪ የተለያዩ የሰውነት ክፍሎች ላይ ጉዳት የደረሰ ስለመሆኑ፣ በዚህም ጉዳት ምክንያት የቀኝ እጁ ያለመንቀሳቀስ ችግር፣ የቀኝ ቀለበት ጣት እና ትንሽ ጣት መቆረጥ፣ የቀኝ መካከለኛ ጣት፣ አመልካች ጣት እና የትልቁ ጣት መድረቅ እና ከአገልግሎት ወጪ መሆን፣ የቀኝ እግር 5ኛ ጣት መቆረጥ እና ስቃይ ደርሷል፤ በተጠሪ ላይ 63% ከፊል አቋም የአካል ጉዳት በመድረሱ እንደደርገው የማስተማር ስራውን ማከናወን ባለመቻሉ፣ ስራውን በአግባቡ በሚያከናውንበት ወቅት የወር ጥቅል ደመወዙ ብር 1,692.00 /አንድ ሺህ ስድስት መቶ ዘጠና ሁለት/ ሁኖ ከዚህ ወስጥ በእጅ የሚደርሰው 1,403.42 ብር /አንድ ሺህ አራት መቶ ሶስት ብር ከአርባ ሁለት ሳንቲም/ በመሆኑ እስከ ጡረታ መውጫ ዕድሜ ታስቦ፣ የተለያዩ ወጪና ኪሳራ እንደዚሁም የሞራል ካሳን ጨምሮ ባጠቃላይ 139,228.26 /አንድ መቶ ሰላሳ ዘጠኝ ሺህ ሁለት መቶ ሃያ ስምንት ሺህ ከሃያ ስድስት ሳንቲም/ አመልካች ድርጅት እንዲከፍለው በማለት ወሳኔ ሰጥቷል፡፡ አመልካች በዚህ ወሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኙን ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ያቀረበ ሲሆን ፍርድ ቤቱ የቀረበለትን ቅሬታ በፍ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ.337 መሰረት ሰርዞታል፡፡

አሁን የቀረበው ቅሬታ በዚህ ወሳኔ ቅር በመሰኘት ሲሆን አመልካች በቀን 07-4-2003 ዓ.ም በተጻፈ አቤቱታ ላይ መሰረታዊ የህግ ስህተት ተፈጽሞባቸዋል ያላቸውን ነጥቦች ያነሳ ሲሆን ፍሬ-ሃሳቡ፡- አመልካች ኃላፊ ሲሆን በማይችልበት በፍ/ሥ/ሥ/ህግ ከ2124 እስከ 2136 ድረስ በተዘረዘሩት በሌላ ሰው ጥፋት የጉዳት ካሳ እንዲከፍል መደረግ የሌለበት በመሆኑ፣ አደጋው ሊፈጠር የቻለው የከሳሽ ጎረቤት አቶ ማቴዎስ የቴሌቪዥን አንቴና የሰቀሉበት የባህር ዛፍ እንጨት ከሌሊቱ በግምት 9:15 ላይ በነፋስ ኃይል ተገፍትሮ በአከባቢው ከሚገኘው የኤሌክትሪክ መስመር ላይ ሲወድቅበት ቴሌቪዥኑ ከፍተኛ ድምጽ ሊያሰማ መቻሉ፣ ይህም ጎረቤታቸው ቤታቸው ውስጥ በከፍተኛ ብርሃን ሲሞላ አይተው የድረሱልኝ ድምጽ ማሰማቱ፣ ተጠሪም በዚህን

ወቅት ደርሰው መስመሩን ለማላቀቅ ሲሞክሩ የደረሰባቸው በመሆኑ ብቻ አመልካች በፍትሐብሔር ህግ ቁ.2069 መሰረት ኃላፊነት አለበት ሊባል የማይገባ በመሆኑ የበታች ፍርድ ቤቶች ኃላፊነት አለበት በማለት የሰጡት ወሳኔ አግባብነት የሌለውና መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው። ሌላው የክልሉ የከፍተኛ ፍርድ ቤት ተጠሪ ክስ ሲያቀርብ በየወሩ ያገኘ የነበረው ደመወዝ በቀለብ መልክ እንዳይቋረጥበት ዕድሜው 70 ዓመት እስኪሞላቸው እንዲከፈል ሆኖ እያለ በደረሰው ጉዳት መጠን ካሳ እንዲከፍል ወሳኔ መስጠቱ እና ይሰሩበት የነበረው መስሪያ ቤት የጡረታ መብታቸውን እንዲጠብቅ ወሳኔ መስጠቱ አግባብነት የሌለው በመሆኑ እንዲታረምልኝ የሚል ነው።

የቀረበው ቅሬታ ተመርምሮ በዚህ ጉዳይ አመልካች በፍትሐብሔር ህግ ቁ.2069 መሰረት በተጠሪ ላይ ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለበት በማለት በበታች ፍርድ ቤቶች የመወሰኑን አግባብነት ለመመርመር በሚል ጉዳዩ ለሰበር ሰሚ ችሎት ያስቀርባል ተብሎ ጭብጥ ተይዞ ተጠሪ በጉዳዩ ላይ መልስ እንዲሰጥበት ታዞ ቀርቦ መልሱን አቅርቧል። ተጠሪ የሰጠው የመልስ ፍሬ-ሃሳብ፡- የቀረበው ቅሬታ መሰረታዊ የህግ ስህተት ስለመኖሩ የሚያመለክት አይደለም፤ አመልካች ሌላ ሰው ባጠፋው ጥፋት ኃላፊ ሊሆን አይገባውም ለሚለው ቅሬታ አመልካች በበታች ፍርድ ቤት ጥፋተኛ የተባለው አመልካች በዘረጋው የኤሌክትሪክ መስመር ምክንያት ጉዳት በመድረሱ በዚህ ሁኔታ ውስጥ ደግሞ ምንም ዓይነት ጥፋት ባይኖርም በሰራው አደገኛ ስራ ምክንያት በፍትሐብሔር ህግ ቁ.2069 መሰረት ኃላፊነት ስላለበት በመሆኑ፤ የካሳ መጠኑን በተመለከተም የተፈጸመ መሰረታዊ የህግ ስህተት ባለመኖሩ ምክንያት የቀረበው ቅሬታ ተቀባይነት የለውም የሚል ነው። አመልካች ባቀረበው የመልስ መልስ ቅሬታውን በማጠናከር ተከራክሯል።

በግራቀኙ መካከል የተደረገው የክርክር ሂደት አጠር አጠር ባለ መልኩ ከላይ የተመለከተው ሲሆን ችሎቱም የተነሱትን ክርክሮች፤ ከተያዘው ጭብጥ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መርምሯል። እንደመረመረውም በቅድሚያ እልባት ማግኘት ያለበት ነጥብ የበታች ፍ/ቤቶች በቀረበው ክስ ላይ ተገቢውን ማጣራት በማድረግ የኃላፊነት እና የካሳ መጠን ወሳኔ የሰጡበት ስለመሆኑ ወይም አለመሆኑ መመልከት ተገቢ ይሆናል።

በእርግጥ በፍትሐብሔር ህግ ቁ. 2027 ስር ከውል ውጭ ኃላፊነት የሚመጡትን አግባቦች የሚያመለክት ሲሆን በተለይ የዚህ ድንጋጌ ንኡስ ቁጥር ሁለት ስር አንድ ሰው በህጉ ላይ እንደተመለከተው በሌላ ሰው ላይ ጉዳት ሊያደርስ የሚችል ስራ ከሰራ ወይም በእጁ የያዘው ነገር በሌላው ሰው ላይ ጉዳት ካደረሰ ኃላፊ እንደሚሆን ያመለክታል። በሌላ በኩል አንድ ሰው ኃላፊነት ሊመጣበት የሚችለው ጥፋትን መሰረት አድርጎ ስለመሆኑ ከፍትሐብሔር ህግ ቁ. 2028 እና ተከታዮቹ እንደዚሁም ጥፋት ሳይኖርበት ኃላፊነት ሊመጣበት እንደሚችል ከፍትሐብሔር ህግ ቁ.2066 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች መገንዘብ የሚቻል ከመሆኑም በላይ እንደየ ኃላፊነቱ ዓይነት መሟላት ያለባቸውን ነጥቦች በዝርዝር ያስቀምጣል።

ወደ ተያዘው ጉዳይ ስንመለስ አመልካች አጥብቆ የሚከራከረው የኤሌክትሪክ መስመሩ በራሱ ጉዳት አድርሶ ሳይሆን የጎረቤት የቴሌቪዥን አንቴና በተዘረጋው የኤሌክትሪክ መስመር ላይ በመውደቁ እና ከፍተኛ ድምጽ በዚህ ምክንያት በመፈጠሩ ጎረቤቶቹ የድረሱልኝ ድምጽ በማስማታቸው አመልካች ለእነዚህ ጎረቤቶች እርዳታ ለማድረግ ሲሄድ ለክስ ምክንያት የሆነው ጉዳት የደረሰበት ስለመሆኑ ነው። የበታች ፍ/ቤቶች አመልካች ኃላፊነት አለበት ወደሚለው መደምደሚያ የደረሱት በደፈናው በፍትሐብሔር ህግ ቁ. 2069 መሰረት አመልካች አውቆ የሰራው ጥፋት ባይኖርም አጥፊ ሳይሆን ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ በመጥቀስ ነው።

ሆኖም አመልካች ኃላፊነት አለበት ወይስ የለበትም?፣ ኃላፊነት አለበት ከተባለስ በየትኛው የህግ አግባብ እንደሆነ ድምዳሜ ከመደረሱ በፊት ሊጣሩ የሚገባቸው በርካታ ነጥቦች እንዳሉ መገንዘብ ይቻላል። መጣራት ካለባቸው ነጥቦች መካከል በተጠሪ ላይ ጉዳት ሊደርስ የቻለው አመልካች እንደሚለው የተጠሪ ጎረቤት የቴሌቪዥን አንቴና በኤሌክትሪክ መስመሩ ላይ በመውደቁ ምክንያት ነው ወይስ በሌላ ምክንያት?፣ ጉዳቱ ሊደርስ የቻለው በምን ዓይነት ሁኔታ እንደሆነ፣ አመልካችን ጥፋት ሳይኖር ኃላፊ ሊያደርጉ የሚችሉ አደገኛ ሁኔታዎችን ስለመፍጠሩ የሚያመላክት ነጥብ ስለመኖር ወይም አለመኖር፣ ወይም ጥፋትን መሰረት ያደረገ ኃላፊነት ሊያመጣ የሚችል እና አመልካች በስራው ሊያደርግ የሚገባውን ጥንቃቄ ሳያደርግ የቀረ ስለመሆኑ ወይም ስላለመሆኑ በግራቀኝ ማስረጃ በበታች ፍርድ ቤቶች መንጠር የነበረባቸው ፍሬ ነገሮች ናቸው። እነዚህ ፍሬ ነገሮች ሳይነጥሩ በዚህ ጉዳይ የበታች ፍ/ቤቶች ወደ ድምዳሜ መድረሳቸው በፍ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 246፣247 እና ተከታዮቹ እንደዚሁም በፍ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ፣ 259 እና ተከታዮቹ ስር የተመለከቱትን አግባብነት ያላቸውን ጭብጥ ስለመያዝ፣ ክስ ስለመስማት እና ማስረጃን ስለመመርመር በተመለከተ የተቀመጡትን ድንጋጌዎች ዓላማ፣ ይዘት እና መንፈስ ያላገናዘበ መሆኑን መመልከት ይቻላል። በመሆኑም የበታች ፍ/ቤቶች አመልካች ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለበት በማለት የጉዳት ካሳ እንዲከፍል ውሳኔ የሰጡት ተገቢው ማጣራት ባልተደረገበት ሁኔታ በመሆኑ ተቀባይነት ያለው አካሄድ ሆኖ አልተገኘም።

ባጠቃላይ የበታች ፍ/ቤቶች አመልካች ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለበት በማለት የኃላፊነት እና የካሳ ክፍያ ውሳኔ መስጠታቸው ተገቢው መጣራት ሳይደረግበት በመሆኑ አግባብነት የሌለውና መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ብለናል። በመሆኑም ቀጥሎ የተመለከተውን ውሳኔ ሰጥተናል።

ዉ ሳ ኔ

1. የደቡብ ብሔራዊ/ብሔራዊ/ህዝብ/ብሔራዊ/መንግስት ጠቅላይ ፍ/ቤት በመዝ.ቁ.50846 በቀን 24-03-2003 ዓ.ም. በዋለው ችሎት እና የሀድያ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመዝ.ቁ.06278 በቀን 19-2-2003 ዓ.ም. በዋለው ችሎት የሰጡት ውሳኔ በፍ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ.348/1/ መሰረት ተሸሯል።
2. የበታች ፍ/ቤቶች አመልካች በተጠሪ ላይ ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለበት ወደሚለው መደምደሚያ የደረሱት ተገቢውን ማጣራት ሳያደርጉ በመሆኑ ተቀባይነት ያለው አካሄድ አይደለም ብለናል።
3. የሀድያ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በፍርድ ሀተታው በተመለከተው አግባብ የቀረበውን ክስ በግራቀኝ ማስረጃ በማጣራት ተገቢውን ውሳኔ እንዲሰጥበት በማለት ጉዳዩን በፍ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 343/1/ መሰረት መልሰን ልክንለታል።
4. በዚህ ችሎት በተደረገው ክርክር በግራቀኝ ለደረሰው ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ ብለናል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ት/ዘ